

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Історичний факультет
Кафедра історії України

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри історії України

Олександр ЗАВАЛЬНЮК

26 серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МУЗЕЄЗНАВСТВО

для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

за освітньо-професійними програмами *Історія*

спеціальності *В 9 Історія та археологія*

галузі знань *В Культура, мистецтво та гуманітарні науки*

мова навчання *українська*

2025-2026 навчальний рік

Розробник програми: Андрій ЗАДОРОВНИК, кандидат історичних наук,
доцент, доцент кафедри історії України

Ухвалено на засіданні кафедри історії України

Протокол № 6 від 26 серпня 2025 року

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми _____ Сергій СИДОРУК

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. **Метою студіювання навчальної дисципліни** є підготовка майбутніх фахівців до оволодіння системою знань із загального музеєзнавства, з роботою різнопрофільних музейних закладів, з їхньою мережею в Україні, викликами воєнного стану, із законодавчим забезпеченням розвитку музеєзнавства, що в цілому сприятиме розширенню і зміцненню теоретичних спеціальних знань та слугуватиме базою для підготовки майбутніх істориків для роботи у музеях країни.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
Семестр вивчення	6
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних занять	48
Лекційні заняття	24
Практичні заняття	24
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна робота	65
Форма підсумкового контролю	екзамен

3. **Статус дисципліни** *Обов'язковий освітній компонент.*

4. **Передумови для вивчення дисципліни** – вивчення опирається на вже отримані знання з таких освітніх компонентів: «Історія України», «Спеціальні історичні дисципліни», «Археологія України», «Пам'яткознавство».

5. Програмні компетентності навчання

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук.
Загальні компетентності	ЗК 02 - Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення на основі розуміння історії та закономірностей розвитку

	предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК 04 - Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 06 - Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 08 - Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК 01 – Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності. СК 05 - Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.). СК 07 - Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини. СК 12 - Здатність робити відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів, організовувати археографічну діяльність, роботу в архівах та музеях, державних наукових та науково-дослідних установах у відповідності з прийнятими правилами та нормами.

6. Програмні результати навчання:

ПРН 01. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН 03. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПРН 09. Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної та нематеріальної культурної спадщини України.

ПРН 17. Використовувати сучасні інформаційно-пошукові системи для вирішення практичних завдань у галузі професійної діяльності.

7. Методи навчання: Словесні, наочні методи: лекція, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, мозкова атака, робота з першоджерелами, довідниками, каталогами, посібниками та іншими джерелами інформації,

робота з інтернет джерелами та матеріалами вебсайтів, створення й демонстрування презентацій; технології дистанційного навчання.

8. Засоби діагностики результатів навчання: опитування, тести, самостійна робота, модульна контрольна робота, зокрема із використанням модульного об'єктноорієнтованого динамічного навчального середовища MOODLE, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, студентські презентації та виступи на наукових заходах.

9. Програма навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		лекції	практичні заняття	самостійна та індивідуальна навчально-дослідна робота
Вступ до вивчення курсу.	2	2	-	-
Види та профілі музеїв.	12	2	2	8
Основні напрями фондової роботи.	12	4	2	6
Музейні експозиції.	12	2	2	8
Форми і методи масової роботи у музеях.	12	2	2	8
Колекціонування та виникнення музеїв.	12	2	4	6
Виникнення і становлення музейної справи в Україні.	12	2	2	8
Становлення національного музейництва та його трагедія.	12	2	2	8
Музей як соціокультурний інститут та науково-дослідницька установа.	12	2	4	6
Віхи розвитку Кам'янець-Подільського історичного музею.	10	2	2	6
Музеї в умовах військових конфліктів.	12	2	2	8
Разом годин	120	24	24	72

10. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів здобувачів при обговоренні питань практичного заняття, виконанні аналітичних завдань. Форма модульного контролю: модульна контрольна робота. Формою підсумкового контролю є екзамен.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Увесь навчальний курс оцінюється в 100 балів. В поточне оцінювання включається: семінарські заняття – 20 балів, модульна контрольна робота – 30 балів, самостійна робота – 5 балів, індивідуальні навчально-дослідні завдання – 5 балів, екзамен – 40 балів.

Оцінювання семінарського заняття

Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12-бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12.

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спроби розповісти суть заданого матеріалу, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості узагальнення. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний певною мірою відтворити його; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	5	Здобувач вищої освіти знає половину навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості узагальнення але окремі висновки не логічні, не послідовні. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання, користуватися додатковими джерелами. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок; вміє самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовує термінологію; здатен скласти таблиці, схеми. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

	8	Знання здобувачем вищої освіти досить повні, він достатньо вільно застосовує вивчений матеріал; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
Високий (творчо- професійний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний самостійно вивчити матеріал; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. «Положення про організацію освітнього процесу в КПНУ імені Івана Огієнка» [URL: https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view](https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view)

Оцінювання самостійної роботи (10 балів)

Контроль за самостійною роботою відбувається на консультаціях за 5-бальною системою оцінювання. Дозволяється захист питань самостійного опрацювання у формі колоквиуму (усно). Успішно виконана самостійна робота вважається, якщо студент отримав рейтинговий бал не менший 60% від загальної кількості балів, виділених на неї, тобто не менше як 3 бали.

Критерії оцінювання

10 балів	Зміст відповідей відповідає проблемам завдань; повнота розкриття завдань; розкриття ключових аспектів завдань. Виконані завдання чітко структуровані. Текст не містить граматичних помилок. Матеріал завдань представлено у повній та закінченій формі.
8 бали	Зміст відповідей відповідає проблемам завдань; зміст їх відповідає суті завдань, якісно і логічно розкритих але не завжди у достатньо повній формі. Виконані завдання чітко структуровані, текст не містить граматичних помилок. Матеріал завдань частково або не завжди закінчено.
6 бали	Зміст відповідей не зовсім відповідає суті визначеним завданням; відносно якісно і логічно розкритих але не завжди у достатньо повній формі; не повне розкриття ключових питань; не усі питання опрацьовано. У тексті зустрічаються граматичні помилки та неточності. Матеріал завдань частковий або не завжди закінчений.
4-0 балів (не зараховано)	Студент допускає грубі помилки при виконанні роботи. Не розуміє сутність її виконання. Не може розкрити та обґрунтувати поставлені питання. Студент не здатен захистити виконані завдання.

Оцінювання індивідуальних навчально-дослідних завдань (10 балів)

Індивідуальна навчально-дослідна робота з курсу «Музеєзнавство» здійснюється шляхом дослідження студентами однієї з актуальних проблем курсу. ІНДЗ виконується у формі реферату.

ІНДЗ оцінюється максимально у 10 балів, мінімально допустима кількість балів – 6.

Порядок подання та захист ІНДЗ

1. Звіт про виконання ІНДЗ подається на стандартних аркушах з титульною сторінкою стандартного зразка і внутрішнім наповненням із зазначенням усіх позицій змісту завдання (обсяг – до 25 арк.)

2. ІНДЗ подається викладачеві, який читає лекційний курс з відповідної дисципліни та приймає екзамен, не пізніше ніж за 2 тижні до екзамену.

3. Оцінка за ІНДЗ виставляється на заключному практичному занятті з курсу на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом ІНДЗ. Можливий захист завдання шляхом усного звіту студента про виконану роботу (до 5 хв.). Після захисту викладач повертає студентові реферат.

4. Оцінка за ІНДЗ є обов'язковим компонентом і враховується при виведенні підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

Критерії оцінювання ІНДЗ

10 балів	Зміст реферату відповідає обраній для дослідження темі, містить всі необхідні структурні компоненти. Студент вийшов на високий рівень теоретичних узагальнень, провів детальний аналіз явищ і процесів на досліджуваному об'єкті. Студентом повністю розкритий зміст роботи. На основі проведених досліджень та облікових робіт зроблені ґрунтовні висновки, узагальнення. Студент дотримувався плану-графіку виконання і подання на перевірку викладачу.
8 бали	Зміст реферату відповідає обраній для дослідження темі, містить всі необхідні структурні компоненти. У роботі допущені неточності в теоретичному узагальненні матеріалу. На основі проведеного дослідження зроблені висновки. Студент не дотримався плану-графіку виконання і подання на перевірку викладачу.
6 бали	Зміст роботи відповідає обраній для дослідження темі, однак відсутній послідовний логічний взаємозв'язок між структурними елементами та алгоритм розв'язання поставленої проблеми. В роботі наявний стислий аналіз явищ і процесів на досліджуваному об'єкті, але прослідковуються проблеми в узагальненні матеріалу. На основі проведених досліджень та облікових робіт не чітко зроблені або й відсутні висновки. Студент не дотримався плану-графіку виконання і подання на перевірку викладачу.
4-0 балів (не зараховано)	Робота виконана з грубими порушеннями: відсутня частина необхідних структурних компонентів. Зміст роботи не відповідає обраній для дослідження темі. В роботі наведені дані, що суперечать обраному джерелу. Нерозкритими залишаються поставлені у роботі завдання. Студент не дотримався плану-графіку виконання і подання на перевірку викладачу.

Оцінювання модульної контрольної роботи (50 балів)

Після вивчення усього матеріалу здобувачі вищої освіти пишуть модульну контрольну роботу.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі (у вигляді відповідей на три питання). До її написання допускаються усі студенти. Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання модульних контрольних робіт отримали рейтинговий бал менший 60% від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для виконання або не виконали завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Модульна контрольна робота складається із 5 питань, які оцінюються по 10 балів.

З дисципліни «Музеєзнавство» здобувачі пишуть одну модульну контрольну роботу.

Критерії оцінювання

Шкала ECTS	Бали	Критерії оцінювання
«відмінно»	9-10 балів	Здобувач вищої освіти у відповідях на питання демонструє глибокі знання, повною мірою володіє матеріалом, що дозволяє виявляти розуміння змісту предмету, його основних положень, категоріального апарату тощо, може обґрунтовувати свої судження, аргументуючи правильну відповідь, логічно та послідовно формулює текст відповіді на поставлене завдання.
«добре»	7-8 балів	Результати відповідей здобувача вищої освіти відповідають тим самим вимогам, що й для оцінки «відмінно», але при цьому здобувач допускає певні неточності та незначні помилки. Здобувач володіє матеріалом, правильно відповідаючи на поставлені завдання, логічно формулює відповіді, намагаючись аргументувати їх.
«задовільно»	6 балів	Відповіді здобувача вищої освіти на питання дозволяють виявити знання і розуміння основних положень предмета, певне володіння категоріальним апаратом, проте характеризуються фрагментарністю, відсутністю повноти та аргументованості. Здобувач допускає помилки при відповідях на питання, не вміє достатньо обґрунтувати свої судження.
«незадовільно»	5-0 балів (не зараховано)	Відповіді здобувача вищої освіти на питання не виявили знань та розуміння основних положень предмета, що спричинило значну кількість помилок або, взагалі, повну/часткову відсутність відповідей. Здобувач не вміє логічно побудувати відповідь, обґрунтовувати свої судження, плутається у розумінні категоріального апарату тощо.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. URL: <https://integrity.kpnu.edu.ua/>

Визнання результатів неформальної та (або) інформальної освіти

У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та/або інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно «Порядку визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакція)», зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі). URL: <https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view>

В неформальній освіті:

- закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту освітнього компоненту (окремій темі);

- підготовка конкурсної наукової роботи;

- призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт;

- призове місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді;

В інформальній освіті:

- наявність наукової публікації;

- громадська або волонтерська діяльність.

Система оцінювання результатів навчання

Рейтингова оцінка з кредитного модуля (навчальної дисципліни)	Підсумкова оцінка за шкалою ЄКТС	Рекомендовані системою ЄКТС статистичні значення (у %)	Підсумкова оцінка за національною шкалою
			екзаменаційна
90-100 і більше	A (відмінно)/Excellent	10	відмінно
82-89	B (добре)	25	добре
75-81	C (добре)/Good	30	
67-74	D (задовільно)/Satisfactory	25	задовільно
60-66	E (достатньо)/Enough	10	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)/Fail		незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)/Fail		

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» URL : https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view).

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.

Для проведення лекційних і практичних занять, а також контролю за самостійною та індивідуальною навчально-дослідною роботою використовуються мультимедійна лекційна аудиторія, мультимедійний проєктор, екран для проєктора, ноутбук або персональний комп'ютер, мережа Інтернет, модульне об'єктно-орієнтоване динамічне середовище MOODLE, конференції у Google Meet.

14. Рекомендована література

1. Закон України «Про музеї та музейну справу».
2. Закон України «Про охорону культурної спадщини»
3. Закон України «Про охорону археологічної спадщини».
4. Археологія, музеєзнавство, пам'яткознавство: освітній та дослідницький аспекти. Збірка наукових статей. К.: Центр палеоетнологічних досліджень, 2019. 220 с.
5. Бабарицька В. Екскурсоведство і музеєзнавство: Навч. Посібник / В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська. К., 2007.
6. Брич М.Т. Архітектурно-просторова організація музеїв під відкритим небом в Україні: Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.01. Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури. Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2020. 247 с.
7. Вайдакер Ф. Загальна музеологія: Посібник / Перекл. з нім. В.Лозинський, О.Лянг, Х.Назаркевич. Львів, 2005.
8. Власюк Г.М, Зосимовин О.Ю., Хададова М.В. Музеєзнавство та архівна справа: Навч.-метод. посібн. Житомир, 2006.
9. Гайда Л.А. Музеєзнавство в закладах освіти: Навч.-метод. посіб / Кіровоград, обл. ін-т післядиплом. пед. освіти ім. В. Сухомлинського. Кіровоград, 2006.
10. Горішевський П., Дейнега М., Ковалів М. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв. Івано-Франківськ, 2005.
11. Грімстед Кеннеді П. Доля скарбів української культури під час Другої світової війни: винищення архівів, бібліотек, музеїв / Патриція Кеннеді Грімстед, за участю Геннадія Боряка ; АН УРСР, Археографічна комісія, Укр. наук. ін-т Гарвардського ун-ту. Київ : Ін-т укр. археографії АН УРСР, 1991. 107 с.
12. Грімстед Кеннеді П. Доля українських культурних цінностей під час Другої світової війни: винищення архівів, бібліотек, музеїв / Патриція Грімстед Кеннеді. Львів : Фенікс, 1992. 119 с.
13. Курченко Т. Є. Роль меценатів у створенні перших публічних музеїв в Україні (XIX ст.) // Матеріали V міжнародної науково-технічної конференції "Авіа-2003" 23-27 квітня 2003 року. Гуманітарна освіта. Том 7. К.: НАУ. 2003. С. 7.1, 19-22.
14. Маньковська Р.В. Музейництво в Україні. К.: НАН України. Інститут історії України, 2000. 140 с.
15. Мезенцева Г.Г Музеєзнавство (на матеріалах музеїв УРСР) / За ред. С.М.Чайковського. К., 1980.
16. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв: Навч. посібн. / П.Горішевський, М.Ковалів, В.Мельник, С.Оришко. Івано-Франківськ, 2005.
17. Піддубний І.А. Основи музеєзнавства. Конспект лекцій. Чернівці, 2002.
18. Рутинський М.І., Стецюк О.В. Музеєзнавство: Навч. посібн. К., 2008.
19. Салата О.О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник / О.О. Салата. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с.
20. Свенціцький І. Про музеї та музейництво. Нариси і замітки. Львів, 1920.
21. Сотникова С Музеологія: Пособие для вузов. Москва, 2004.
22. Супруненко О.Б. Археологія в діяльності першого приватного музею України (Лубенський музей К .М . Скаржинської): Монографія. Київ-Полтава: Археологія, 2000. 392 с.
23. Терський С.В., Савченко О.О. Історія музейної справи та охорони культурної спадщини в Україні. Навчальний посібник / Історія музейної справи та охорони культурної спадщини в Україні. – Львів: Вид-во Національного університету "Львівська політехніка", 2020. 256 с.
24. Шевченко В. В. Музеєзнавство : навч. посіб. для дистанц. навчання / Віталій Володимирович Шевченко, Ірина Миколаївна Ломачинська ; Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини "Україна". Київ : Ун-т "Україна", 2007. 287 с.
25. Шидловський І. В. Історія музейної справи та зоологічних музеїв університетів України / за ред. Й. В. Царика / Ігор Шидловський. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. 112 с.
26. Шиям Р. Програма курсу "Музеєзнавство". Львів, 2002.
27. Шмит Ф.И. Исторические, этнографические, художественные музеи. Очерк истории и теории музейного дела. Харьков, 1919.
28. Якубовський В.І. Музеєзнавство. Підручник. Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М.І., 2010.
29. Яненко А. С. Історія музейної археології УСРР (1919-1934) // History of Museum Archaeology in Ukrainian SSR (1919-1934) : [монографія] / Анна Яненко ; [наук. ред. Н. Абашина]; Ін-т археології НАН України, Нац. Києво-Печер. іст.-культур. заповідник. Київ: Нац. Києво-Печер. іст.-культур. заповідник, 2016. 367 с.

МУЛЬТИМЕДІЙНІ МАТЕРІАЛИ ДО КУРСУ:

Цикл програм «Музеї. Як це працює»:

30. Випуск 1. Музей Ханенків. Європейська колекція : https://www.youtube.com/watch?v=LYpqX_i1Wo0
31. Випуск 2. Музей Ханенків. Азійська колекція : <https://www.youtube.com/watch?v=op8Ej61kje4&t=68s>
32. Випуск 3. Національний музей Тараса Шевченка : <https://www.youtube.com/watch?v=DS64dgugqDg>

33. **Випуск 4. Національний художній музей України** : <https://www.youtube.com/watch?v=ICmC40Y4TNM&t=128s>
34. **Випуск 5. Літературно-меморіальний музей Михайла Булгакова** :
<https://www.youtube.com/watch?v=J7a8dwPKCuM>
35. **Випуск 6. Музей кіно** : <https://www.youtube.com/watch?v=YPyuiE733ME>
36. **Випуск 7. Національний музей історії України у Другій світовій війні** :
<https://www.youtube.com/watch?v=NH4xZzNPPwk>
37. **Випуск 8. Національний музей «Київська картинна галерея»** :
<https://www.youtube.com/watch?v=W2o4gWRt3JU>
38. **Випуск 9. Музей видатних діячів української культури** : <https://www.youtube.com/watch?v=cs6q8ZInzbk>
39. **Випуск 10. Національний музей українського народного декоративного мистецтва** :
<https://www.youtube.com/watch?v=qLhvvFL0DBQ>
40. **Випуск 11. Національний Музей Історії України** : <https://www.youtube.com/watch?v=uCBfn8AujDU>
41. **Випуск 12. Національний науково-природничий музей НАН України** :
<https://www.youtube.com/watch?v=ae6g0XdLjyw>

Цикл програм «Ідемо в музей»:

42. **Одеський художній музей:**
https://www.youtube.com/watch?v=H3VjKC3-09o&list=PLa6RrfyIRW7R_57HF6akmMZFS3bd4gmo8&index=3
44. **Виставка «Спецвантаж», Мистецький Арсенал:**
https://www.youtube.com/watch?v=mtiOTB_8lrw&list=PLa6RrfyIRW7R_57HF6akmMZFS3bd4gmo8&index=4
45. **Львівський музей «Територія Терору»:**
46. https://www.youtube.com/watch?v=DwsMOKDkn-I&list=PLa6RrfyIRW7R_57HF6akmMZFS3bd4gmo8
47. **Чернігівський обласний художній музей імені Григорія Ґалаґана:**
https://www.youtube.com/watch?v=gcrHmUUK5SA&list=PLa6RrfyIRW7R_57HF6akmMZFS3bd4gmo8&index=7
48. **Дніпровський історичний музей:** <https://youtu.be/lwEmtA01Tw4>
49. **Музей сучасного українського мистецтва Корсаків:** <https://www.youtube.com/watch?v=JkWjNyGnDTU&t=182s>
50. **Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського:**
<https://www.youtube.com/watch?v=sisPNITHRyE&t=186s>
51. **Найсучасніший музей України – Музеї становлення української нації:**
<https://www.facebook.com/tsn.ua/videos/%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BA>; <https://youtu.be/nLTC6sAmBqc>
52. **Лувр:** <https://www.youtube.com/watch?v=d5xkervEWXA>
53. **Ермітаж:** <https://www.youtube.com/watch?v=bjEUvs-QEg4>
54. **Галерея Уффіці (Італія):**
<https://www.youtube.com/watch?v=tDCMJGJDcp4&t=91s>
55. **Британський музей:**
https://www.youtube.com/watch?v=7hq5mYNU_vl; <https://www.youtube.com/watch?v=QqUqHiqD9cQ&t=2489s>
56. **Музеї Ватикану:**
Музеї Ватикана. Часть 1. Самое интересное в Риме:
<https://www.youtube.com/watch?v=8wnJ0hlgseg>
Музеї Ватикана. Часть 2. Самое интересное в Риме:
<https://www.youtube.com/watch?v=qm4GUTHAEKA>